

ГИБЕЛЬ МАЛЫХ БАКЛАНОВ В ЯНВАРЕ 2010 г. В КИЛИЙСКОМ ГИРЛЕ ДЕЛЬТЫ ДУНАЯ

М.В. Яковлев, А.И. Корзюков

Mortality of Pygmy Cormorants in Kilia branch of Danube delta in January of 2010. - M.V. Yakovlev, A.I. Korzyukov. - Berkut. 19 (1-2). 2010. - Pygmy Cormorant is a vulnerable species included in the Red Book of Ukraine and many other conservation lists. It regularly winters in Danube delta. The number depends on weather conditions. January of 2010 was very cold and snowy. The mass mortality of Pygmy Cormorants was registered near the town of Vilkovе. The total number of dead birds is estimated in several tens individuals. [Russian].

Key words: Pygmy Cormorant, *Phalacrocorax pygmaeus*, wintering, temperature.

✉ M.V. Yakovlev, Danube Biosphere Reserve, Tatarbunarskogo vosstaniya str. 132a, Vilkovе, Odesa region, 68355, Ukraine; e-mail: Yakovlev85@mail.ru.

Малый баклан (*Phalacrocorax pygmaeus*) имеет высокий природоохранный статус, как в Украине, так и в Европе в целом. Вид внесен в ряд природоохранных списков: Красную книгу Украины (Жмуд, 2009; исчезающий вид), Европейский красный список (К), в природоохранные списки Бернской конвенции (II), Боннской конвенции (II), Европейской директивы 79/409 от 1979 г (I). В дельте Дуная вид обычен на гнездовании, во время летовки и зимовок, на пролете редок (Жмуд, 1999). Численность вида, по результатам августовских учетов, в приморской части дельты Дуная в последние годы растет, в 2009 г. достигла максимального уровня – около 4200 особей (Жмуд та ін., 2010).

Малый баклан в дельте Дуная регулярно отмечается во время зимовок, численность его зависит от погодных условий, в первую

очередь – температуры воздуха и ледового состояния водоемов. По обобщенным данным, в приморской части дельты зимует около 300 особей малого баклана, еще около 100–150 особей зимуют на внутренних каналах г. Вилково. В суровые зимы, когда большая часть водоемов и каналов покрыта льдом, птицы концентрируются около незамерзших участков, некоторые откочевывают южнее.

Фото 1. Малые бакланы, замерзшие во время ночевки. Старостамбульское гирло, 27.01.2010.

Здесь и далее фото М.В. Яковлева.

Photo 1. Pygmy Cormorants frozen on roost.

Фото 2. Погибших бакланов на внутренних каналах г. Вилково поедают хищники: самка полевого луны (вверху, 4.02.2010 г.) и европейская норка (внизу, 27.01.2010 г.).

Photo 2. Raptors eat dead cormorants: a female of Hen Harrier (above) and a European Mink (below).

Январь 2010 г. был очень холодным и снежным. Толщина снежного покрова в г. Вилково и его окрестностях составляла 30 см и более. Температурный скачок произошел в третьей декаде января. Так, 13.01 было +2 °С, 22.01 – +5,5 °С, затем температура начала быстро снижаться и 25–26.01 уже составляла днем –5–11 °С, ночью –18–20 °С. Точка росы 25.01 в 8⁰⁰ составила –23,3 °С (данные Дунайской гидро-

метеорологической обсерватории). Большая часть внутренних городских каналов была покрыта льдом, сохранились лишь небольшие полыньи. Открытыми оставались также основные русла Дуная: Белгородское, Очаковское, Быстрое, Восточное, Старостамбульское. В этих местах и концентрировались небольшие группировки малого баклана численностью до 25 особей.

Резкое похолодание очень сильно повлияло на бакланов. Большинство птиц было ослаблено, часть погибла во время ночевки на деревьях и кустарниках. Так, 3 особи были найдены 27.01 замерзшими на кустарниках вдоль Старостамбульского гирла (фото 1), еще 4 – обнаружены 26.01 на внутреннем канале города. Общее число погибших птиц оценивается в несколько десятков особей. Они

были в меру упитанными, поэтому фактор недостаточного питания исключен. Погибшими бакланами питались хищники (фото 2) – полевой лунь (*Circus cyaneus*), европейская норка (*Mustela lutreola*), а также домашние кошки и собаки.

Дальнейший мониторинг позволит собрать сведения, уточняющие зависимость зимовки малого баклана от температуры и других абиотических факторов.

ЛІТЕРАТУРА

- Жмуд М.Є. (1999): Птахи. - Біорізноманітність Дунайського біосферного заповідника, збереження та управління. Київ: Наукова думка. 570-581.
- Жмуд М.Є. (2009): Баклан малий. - Червона книга України. Тваринний світ. Київ: Глобалколсантинг. 401.
- Жмуд М.Є., Яковлев М.В., Балацький К.Л. (2010): Стан ресурсів водно-болотних птахів на окремих територіях Азово-Чорноморського узбережжя за результатами серпневих обліків. Дунайський біосферний заповідник (дельта Дунаю). - Чисель-

ність та розміщення водно-болотних видів птахів в ключових угіддях Азово-Чорноморського екологічного коридору. Мелітополь. 15-20.

М.В. Яковлев,
Дунайський біосферний заповідник,
ул. Татарбунарського востання, 132а,
г. Вилково, Килийський р-н,
Одеська обл., 68355,
Україна (Ukraine).

ДО УТОЧНЕННЯ МЕЖІ АРЕАЛУ ПОПЕЛЯСТОЇ КАМ'ЯНКИ НА ПІВДЕННОМУ ЗАХОДІ УКРАЇНИ

К.О. Редінов, З.О. Петрович

To the specification of range border of Isabelline Wheatear in South-West Ukraine. - K.O. Redinov, Z.O. Petrovich. - *Berkut*. 19 (1-2), 2010. - The present border of the breeding range of Isabelline Wheatear pass through South-West Ukraine. The species breeds sporadic and irregularly. Three records in Mykolayiv and Kherson regions are described. [Ukrainian].

Key words: Isabelline Wheatear, *Oenanthe isabellina*, distribution, breeding, number.

✉ К.О. Редінов, Regional Landscape Park Kinburnska kosa, Shkreptienko Str. 16, Ochakiv, Mykolayiv region, 57500, Ukraine; e-mail: borisfenida@och.mk.ua.

Попеляста кам'янка (*Oenanthe isabellina*) вперше в Україні знайдена на гніздуванні в кінці 1930-х рр. у Запорізькій області (Шарлемань, 1948). У цій же області гніздування виду підтверджено в 1966 р. В.М. Лоскотом (1969). У наступні десятиріччя кам'янка значно розширила свій ареал. На гніздуванні вид знайдений у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Сумській, Харківській, Херсонській областях та в АР Крим (Лоскот, 1969; Панченко, 1976; Тараненко и др., 1998; Кньш, 2001; Пекло, 2002; Кинда и др., 2003; Гудина, 2009 та ін.). Але птахи гніздяться спорадично, не кожного року, що скоріше за все пов'язано з пульсацією ареалу.

У Південно-Західній Україні, де проходить сучасна західна межа ареалу (Панов, 1999), на даний час відомо три місця знахідок попелястої кам'янки у гніздовий період (рис.).

1. Миколаївська область. У кошарах біля меж заповідника «Сланецький степ» у 1997 р., вірогідно, гніздилися 2 пари (Прокт..., 1997). Ще до створення заповідника в цьому місці (між селами Калинівка та Антонівка) Ю.В. Міщенком 24.05.1989 р. було здобуто самця та самку (Пекло, 2002). Нами в 1999–2006 рр. вид у заповіднику не спостерігався (Редінов, 2006).

2. Миколаївська область. Двох самців, що співали, спостерігали 22.05.1999 р. в балці р. Великої Корабельної в Первомайському районі (Домашевский, 2001).

3. Херсонська область. Поселення попелястих кам'янок знайдено у степу біля с. Пам'ятне Голопристанського району. Птахи гніздилися поблизу кошар та на штучних курганах у норах сірого ховраха (*Spermophilus pygmaeus*) та сховищах антропогенного походження. Біля двох кошар, за даними обліків 14.06.2009 р. (перша кошара) та 14.05.2010 р. (друга кошара),